

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 1794/1-XVI/6 26.12.2013. године	
---	--

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој IX редовној седници, одржаној дана 26.12.2013. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: ДОДАТНА ВАЉАНОСТ ИНВЕНТАРА ЗА ПРОЦЕНУ ЛИЧНОСТИ (РАI) У ОБЈАШЊЕЊУ НЕКИХ ПСИХОПАТОЛОШКИХ ЕНТИТЕТА, кандидата мр Душанке Вучинић Латас и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 07.07.2009. године.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Комисији 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Василије Гвозденовић
---	--

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области друштвено-хуманистичких наука (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
<u>04/1-2 бр.6/2423</u>	
(број захтева)	
<u>27.12.2013.</u>	
(датум)	

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Душанке (Никола) Вучинић Латас
 (име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ Душанка (Никола) Вучинић Латас
 (име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом: _____

Додатна ваљаност Инвентара за процену личности (РАI) у објашњењу неких
психопатолошких ентитета

Универзитет је дана 7.07.2009. својим актом под бр 612-18/231/09 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила: _____

Додатна ваљаност Инвентара за процену личности (РАI) у објашњењу неких
психопатолошких ентитета

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Душанке (Никола) Вучинић Латас
 (име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 14.11.2013. одлуком факултета под бр 1544/1-XIII/5 у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Горан Кнежевић	ванредни проф.	психологија	Филозофски ф.
2.	др Горан Опачић	доцент	исто	Филозофски ф.
3.	др Марија Митић	ванредни проф.	исто	у пензији

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 26.12.2013.

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА Проф. др Милош Арсенијевић
--	---

Nastavno-naučnom veću Univerziteta u Beogradu – Filozofskog fakulteta

Odlukom Nastavno-naučnog veća Univerziteta u Beogradu – Filozofskog fakulteta, donetoj na redovnoj sednici, održanoj 14.11. 2013. godine, izabrali smo u Komisiju za ocenu i odbranu doktorske disertacije *Dodatna valjanost Inventara za procenu ličnosti (PAI) u objašnjenju nekih psihopatoloških entiteta* koju je podnela doktorantkinja Dušanka Vučinić Latas.

Budući da su se stekli svi neophodni formalni uslovi čast nam je što možemo da podnesemo sledeći:

IZVEŠTAJ

1. Osnovni podaci o kandidatkinji i disertaciji

Dušanka Vučinić Latas rođena je 26.8.1971 .godine u Beogradu. Studije psihologije završila je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu 1998. godine, sa prosečnom ocenom 8,97, na diplomskom ispitu – 10. Magistarski rad sa temom “Psihometrijsko istraživanje koncepta emocionalne inteligencije i njegove operacionalizacije Baron-ovim instrumentom za merenje koeficijenta emocionalne inteligencije” odbranila je 2006. godine. Završila je specijalizaciju iz medicinske psihologije 2007. godine, na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, i stekla zvanje specijaliste medicinske psihologije. Na istom fakultetu 2012. godine stiče zvanje mentora na specijalizaciji iz medicinske psihologije. Kroz niz edukacija, seminara i specijalističkih treninga dodatno se edukovala iz oblasti psihoterapije (analitička psihoterapija, grupna analiza i racionalno-emotivna terapija) kao i psihodijagnostike. Od 1999. do 2012. godine radila je na Klinici za psihijatriju Kliničkog centra Srbije, a od 2012. godine zaposlena je kao klinički psiholog u Bolnici za psihijatriju KBC „Dr Dragiša Mišović-Dedinje“. Učestvuje u praktičnoj nastavi iz oblasti psihodijagnostike za studente psihologije Filozofskog fakulteta u Beogradu, kao i mentor specijalizantima medicinske psihologije Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Osim psihodijagnostike bavi se psihoanalitičkom psihoterapijom. Autor je i koautor više radova u domaćim i stranim publikacijama ili prezentovanih na stručnim skupovima.

Doktorska disertacija Dušanke Vučinić Latas pod nazivom *Dodatna valjanost Inventara za procenu ličnosti (PAI) u objašnjenju nekih psihopatoloških entiteta* sastoji se od 219 stranice teksta proreda 1,5. Rad je pisan na srpskom jeziku, štampan je na papiru A4 formata, sa marginama od 30mm. Disertacija sadrži sledeće segmente: Apstrakt i ključne reči na srpskom i engleskom jeziku (nenumerisane strane), Sadržaj (str.1-2), Uvod (str. 3-82), Problem istraživanja (str.87-88), Metod istraživanja (str.89-96), Rezultate (str.97-167), Zaključke (str.172-174), Diskusiju (str.175-198), Literaturu na srpskom i engleskom jeziku koja ima 225 bibliografskih

jedinica (str. 199-215), Biografiju (str.216). Struktura disertacije je dobro sačinjena. Predmet, ciljevi i hipoteze u istraživanju su jasno i precizno formulisani, a bibliografija je relevantna i savremena.

1. Predmet i cilj disertacije

Osnovni predmet ovog istraživanja je provera inkrementalne diferencijalno-dijagnostičke validnosti Inventara za procenu ličnosti (PAI) u proceni psihopatoloških entiteta, odnosno provera poboljšanja diskriminativnog potencijala u predikciji psihopatologije u odnosu na bazičnu strukturu ličnosti operacionalizovanu šestofaktorskim modelom (NEO-PI-R i DELTA 10). Dakle, osnovni predmet istraživanja bio je provera potencijala PAI-a da emituje relevantne informacije koje su u vezi sa psihopatološkim statusom ispitanika, a da te informacije nisu već sadržane u instrumentima namenjenim merenju tzv. bazične strukture ličnosti. Bazična struktura ličnosti u ovom istraživanju je operacionalizovana kroz petofaktorski model (bazične dimenzije ličnosti N,E,O,A,C) proširen konstruktom Dezintegracije konativnih funkcija. Dalje, u ovom istraživanju je prvi put na našoj populaciji psihometrijski i konceptualno proveravan novi klinički instrument Inventar za procenu ličnosti (PAI; Morey, 1991). Pored provere njegovih psihometrijskih karakteristika proverena je i njegova latentna struktura.

Ciljevi disertacije su sledeći: prvo, provera psihometrijske karakteristike PAI inventara ličnosti na našoj populaciji (mere pouzdanosti, homogenosti i reprezentativnosti). Drugo, utvrđivanje latentne strukture PAI instrumenta na celokupnom uzorku. Treće, utvrđivanje i poređenje diskriminativnog potencijala PAI inventara s jedne strane, i NEO-PI-R i DELTE-10, s druge u diferenciranju različitih psihopatoloških entiteta (razlikovanje anksioznih, shizofrenih psihotičnih i drugih psihotičnih poremećaja kao i ispitanika bez psihijatrijskog poremećaja). Utvrđivanje i analiza snage diferenciranja psihopatološkog statusa urađena je na širokim dimenzijama (NEO-PI-R domenima, DELTA 10 total skor i 2 dimenzije ekstrahovane sa PAI inventara) kao i na nivou užih dimenzija (NEO-PI-R faceta, DELTA 10 modaliteta i PAI kliničkih skala). Dodatno je proveren i diferencijalno-dijagnostički potencijal primenjenih instrumenata na tri grupe ispitanika (bez psihijatrijskog poremećaja, psihotični, anksiozni) i na nivou širih i na nivou užih dimenzija. Četvrto, proverena je latentna strukture celokupnog prostora ličnosti i psihopatologije na celom uzorku (definisano patocentričnim i univerzalnim inventarima ličnosti).

2. Osnovne hipoteze

Kandidatkinja je formulisala 3 opšta očekivanja. Prvo, da će PAI pokazati zadovoljavajuće metrijske karakteristike na našem uzorku, koje su slične onim dobijenim na američkom normativnom i kliničkom uzorku. Očekivanja postavljena u vezi pouzdanosti PAI instrumenta su u potpunosti potvrđena. Drugo, da će latentna struktura PAI-a na našem uzorku biti kongruentna sa latentnom strukturom PAI-a ekstrahovanoj na originalnom američkom normativnom uzorku. Ova hipoteza se može smatrati uglavnom potvrđenom. Treće, da će PAI poboljšati preciznost klasifikacije ispitanika u dijagnostičke grupe u odnosu na NEO-PI-R i DELTA-10, i na nivou širih i na nivou užih dimenzija za 5%, odnosno da će uključivanje PAI inventara ličnosti

supstancijalno unaprediti diskriminativni potencijal mera bazične strukture ličnosti. Ovo očekivanje je potvrđeno.

3. Opis sadržaja

U sekciji „Uvod“ Dušanka Vučinić Latas daje opis petofaktorskog modela ličnosti kao dominantnog modela u oblasti izučavanja individualnih razlika, a zatim i iscrpan pregled novijih istraživanja koja impliciraju nužnost proširenja modela usled dokaza da petofaktorski model ne obuhvata u potpunosti celokupan prostor ličnosti, posebno domen abnormalnih crta ličnosti i psihopatologije uopšte. Zatim je dat prikaz različitih varijacija ideje o postojanju dimenzije individualnih razlika u fenomenima koji bi se mogli opisati kao slični psihotičnim uz detaljan prikaz Dezintegracije, kao bazične, hijerarhijski organizovane i multidimenzionalne dispozicije u ponašanju, odnosno dimenzije ličnosti. S obzirom da se teorijske reperkusije ovog rada mogu razmatrati u svetlu sveobuhvatnosti šestodimenzionalnog modela ličnosti tj. njegovog kapaciteta da obuhvati ključne psihopatološke faktore, širi konceptualni okvir rada zapravo se odnosi na pitanje relacije ličnosti i psihopatologije uopšte, odnosno pitanje svodivosti psihopatoloških entiteta na bazične dimenzije ličnosti. Kandidatkinja daje iscrpan pregled empirijskih argumenata o relaciji ličnosti i psihopatologije i to kroz razmatranje nekoliko problema: relacija ličnosti i mentalnih/sindromskih poremećaja, relacija ličnosti i poremećaja ličnosti i pokušaja integracije „normalne“ ličnosti, poremećaja ličnosti i psihopatologije u jedinstveni konceptualno-empirijski okvir. Na kraju data je i iscrpna deskripcija PAI inventara za procenu ličnosti i pregled istraživanja ovog instrumenta, kao novog patocentričnog inventara.

O problemu istraživanja je već bilo reči.

Sekcija „Metod istraživanja“ sadrži opis uzorka, kriterijume za uključ enje ispitanika u grupe, proceduru ispitivanja, opis varijabli kao i instrumenata kojima su merene, i na kraju, opis tehnika obrade podataka. Istraživanje je uključilo 160 ispitanika oba pola, starosti od 19 do 66 godina. Ispitanici su podeljeni u četiri grupe: *zdravi* (ispitanici bez psihijatrijskog poremećaja), *anksiozni* (dg F 40 ili F 41 prema MKB-10 klasifikaciji mentalnih poremećaja), *shizofreni psihotični* (F20 prema MKB-10 klasifikaciji mentalnih poremećaja) i *drugi psihotični* (F22-F29 prema MKB-10 klasifikaciji mentalnih poremećaja). Grupe su ujednačene po polu i starosti. Svi ispitanici su imali bar završenu osnovnu školu. Ispitanici iz kliničkih grupa ispitivani su najranije 4-6 nedelja od početka lečenja i u periodu stabilizacije akutnih simtpoma. Kliničke grupe formirane su najvećim delom od ambulantnih i hospitalizovanih pacijenata Klinike za psihijatriju KC Srbije, a manjim delom (grupa shizofrenih pacijenata) od pacijenata hospitalizovanih u Specijalnoj bolnici za neuropsihijatrijske poremećaje u Kovinu. Varijable za merenje psihopatologije su kliničke skale PAI instrumenta koje pokrivaju ključne psihopatološke entitete i to su skala somatizacije (SOM), anksioznosti (ANX), sa aksioznošću povezanih poremećaja (ARD), depresivnost (DEP), manije (MAN), paranoidnosti (PAR), shizofrenije (SCH), karakteristika graničnosti (BOR), antisocijalnih karakteristika (ANT), problema sa alkoholom (ALC) i problema sa drogama (DRG). PAI upitnik je samoopisni klinički, patocentrični instrument koji se sastoji od 344 stavke. Stavke procenjuju osim navedenih 11 kliničkih skala i 4 kontrolne skale (INF, ICN, NIM i PIM), 5 skala tretmana (agresivnost/ AGG, suicidalnost/ SUI, stres/ STR, nepostojanje podrške/ NON i odbijanje tretmana/ RXR) i 2 interpersonalne skale (dominacija/ DOM i toplina/ WRM).

Za procenu šest bazičnih dimenzija ličnosti i 40 dimenzija nižeg reda, korišćeni su

samoopisni inventari ličnosti NEO PI-R (240 ajtema svrstanih u 30 faceta) – za procenu „Velikih pet“ i DELTA-10 (120 ajtema svrstanih u 10 modaliteta) – za procenu Dezintegracije. Registrovane su sledeće demografske varijable: pol, starost, obrazovanje, bračno stanje i zaposlenje. Uključene su i sledeće kliničke varijable: dijagnoza, prisustvo herediteta i starosna dob u kojoj se poremećaj prvi put javio. Podaci su uzeti iz medicinske dokumentacije (istorije bolesti).

Poglavlje „Rezultati“ počinje analizom osnovnih demografskih karakteristika uzorka i analizom razlika između grupa na demografskim varijablama, struktura kliničkih grupa i karakteristika grupa na kliničkim varijablama. Zatim sledi analiza psihometrijskih karakteristika PAI inventara na našem uzorku, a zatim i provera njegove latentne strukture uključujući i proveru kongruentnosti dobijene strukture sa strukturom dobijenom na američkom normativnom uzorku. Sledi provera prediktivne snage bazičnih dimenzija ličnosti u odnosu na izdvojene PAI faktore, a zatim i pojedinačne PAI kliničke skale. Zatim je detaljno prikazana analiza diskriminativnog potencijala inventara za procenu bazičnih dimenzija ličnosti (NEO-PI-R i DELTA 10) na nivou širih dimenzija, a zatim i na nivou užih dimenzija, a potom i sva tri instrumenta zajedno i to na četiri grupe ispitanika (bez psihijatrijskog poremećaja, anksiozni, shizofreni psihotični i drugi psihotični). Da bi se ublažio diferencijalno-dijagnostički zadatak koji je postavljen pred primenjene instrumente (u smislu zahtevne diferencijacije između različitih psihotičnih poremećaja) prikazana je i analiza diskriminativnog potencijala PAI inventara u odnosu na instrumente namenjene proceni bazičnih dimenzija ličnosti tri grupe ispitanika (bez psihijatrijskog poremećaja, anksiozni i psihotični). I ova analiza je urađena i na nivou širokih i na nivou užih dimenzija. Na kraju sledi prikaz analize zajedničke latentne strukture bazičnih dimenzija ličnosti, dezintegracije i PA inventara za procenu ličnosti.

Poglavlje „Diskusija“ je organizovano kao odgovor na hipoteze uz razmatranje širih teorijskih reperkusija dobijenih rezultata u smislu mogućnosti identifikovanja bazičnih dimenzija koje leže u osnovi različitih psihopatoloških ispoljavanja, mogućih relacija psihopatologije i bazičnih dimenzija ličnosti, svodivosti psihopatologije na bazične dimenzije ličnosti i sveobuhvatnosti šestodimenzionalnog i eventualno sedmodimenzionalnog modela u odnosu na ključne psihopatološke fenomene. Najveći deo diskusije posvećen je analizi dobijenog poboljšanja klasifikacione tačnosti PAI inventara i analizi rezultata po pojedinim dijagnostičkim grupama, te mogućim teorijskim implikacijama.

4. Ostvareni rezultati i naučni doprinos

Osnovni doprinos doktorske disertacije Dušanke Vučinić Latas je demonstracija obuhvatnosti dimenzionalnih modela ličnosti u objašnjenju psihopatoloških fenomena. Potvrđeno je očekivanje o supstancijalnom unapređenju diskriminativne validnosti PAI instrumenta u odnosu na instrumente za procenu bazičnih dimenzija ličnosti (NEO-PI-R i DELTA 10), jer u analizi na četiri dijagnostičke grupe (bez poremećaja, anksiozni, shizofreni i drugi psihotični ispitanici) PAI manifestuje inkrementalnu validnost u odnosu na bazične dimenzije ličnosti. Pokazano je da inkrementalni doprinos PAI ostvaruje najverovatnije preko sadržaja koji pripadaju tzv. eksternalizujućoj dimenziji psihopatologije (ili onom sadržaju koji bi pokrivala sedma dimenzija ličnosti - Poštenje). Dakle, iako PAI ostvaruje doprinos objašnjenju varijanse psihopatologije preko bazične structure ličnosti oličene u modelu Velikih pet + Dezintegracija, najverovatnije je da bi taj višak objašnjenja bio “uhvaćen” nečim što je u nekim

modelima ličnosti (HEXACO, Aston & Lee, 2004) već postulirano kao zasebna dimenzija ličnosti Poštenje (a koja u radu nije merena). Drugim rečima, PAI instrument meri sadržaje koji ne zauzimaju poseban i nov prostor u strukturi ličnosti već se može svesti na dobro elaborirane konstrukte ličnosti, a pre svega na bazične dispozicije Dezintegraciju i Neuroticizam. Na kraju, demonstrirana je psihometrijska adekvatnost PAI upitnik za procenu ličnosti koji pokazuje u celini zadovoljavajuće psihometrijske karakteristike na našem uzorku, uz stabilnu dvodimenzionalnu strukturu praktično istovetnu strukturi dobijenoj na američkom normativnom uzorku.

Osnovni naučni doprinos doktorske disertacije Dušanke Vučinić Latas je demonstracija da se psihopatološki fenomeni najvećim svojim delom ili u potpunosti mogu sagledati kao varijacije na dimenzijama tzv. normalne strukture ličnosti. U tom smislu njen rad predstavlja dodatnu empirijsku evidenciju u prilog velike paradigmatске promene shvatanja psihopatologije (sa kategorijalnog na dimenzionalno poimanje), promene koja svoju opipljivu realizaciju ima u najnovijoj reviziji dijagnostičkog sistema DSM-V

5. Zaključak

Doktorska teza dušanke Vučinić Latas predstavlja samostalan i originalan naučni doprinos razumevanju odnosa bazične strukture ličnosti i psihopatologije.

Imajući na umu izloženu argumentaciju, sa zadovoljstvom predlažemo Nastavno-naučnom veću Univerziteta u Beogradu – Filozofskog fakulteta da prihvati naš pozitivni Izveštaj o doktorskoj disertaciji Dušanke Vučinić Latas „*Dodatna valjanost Inventara za procenu ličnosti (PAI) u objašnjenju nekih psihopatoloških entiteta*“ i da odobri njenu javnu odbranu pošto su se za to stekli svi zakonom predviđeni uslovi.

Članovi komisije

1. _____

Prof. dr Goran Knežević,
Filozofski fakultet u Beogradu

2. _____

Prof. dr Marija Mitić,
Filozofski fakultet u Beogradu

3. _____

Prof. Dr Goran Opačić,
Filozofski fakultet u Beogradu

